

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายโดยใช้ทั้ง การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และ การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ควบคู่กัน โดยที่ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้เห็นผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงระดับจุลภาคในระดับลึก เป็นการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชุมชนที่ไม่มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกับชุมชนที่มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อหาข้อสรุปของการวิจัยผลกระทบที่เกิดขึ้นให้มีความชัดเจน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อหาข้อมูลสนับสนุนยืนยันข้อเท็จจริงจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการเปลี่ยนแปลงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของครัวเรือน และชุมชนในภาคใต้ตอนบน โดยการวิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาเป็นครัวเรือนในชุมชนภาคใต้ตอนบน โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และชุมชนที่ยังไม่มีการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน โดยที่ไม่มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนใน 7 จังหวัดภาคใต้ตอนบนของไทย ได้แก่จังหวัดชุมพร ระนอง กระบี่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต และจังหวัดพังงา

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรของ Yamane (1973, p. 125) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในภาคใต้ตอนบน
= 1,184,980 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนซึ่งในการวิจัยนี้กำหนดให้เท่ากับ 0.05

ในที่นี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{1,184,980}{1 + 1,184,980(0.05)^2} \text{ ครัวเรือน} \\ &= 399.87 \text{ ครัวเรือน} \end{aligned}$$

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความคลาดเคลื่อนน้อยกว่า 0.05 การวิจัยครั้งนี้จัดเก็บข้อมูลรวม 720 ครัวเรือน โดยแบ่งเป็นครัวเรือนในชุมชนที่มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และครัวเรือนในชุมชนที่ไม่มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ชุมชนละ 360 ครัวเรือน เท่ากัน

ในการวิจัยครั้งนี้หน่วยวิเคราะห์ (unit analysis) เป็นครัวเรือนในชุมชนระดับหมู่บ้าน โดยมีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ดังนี้

1. ระดับจังหวัด ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) จาก 7 จังหวัด เลือกกลุ่มตัวอย่างมา 3 จังหวัด ได้แก่จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยเลือกจังหวัดให้กระจายเป็นตัวแทนของแต่ละพื้นที่ จังหวัดกระบี่ เป็นตัวแทนของจังหวัดภาคใต้ตอนบนฝั่งตะวันตก จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นตัวแทนของ จังหวัดภาคใต้ตอนบนฝั่งตะวันออก จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นตัวแทนของจังหวัด ภาคใต้ตอนบนส่วนล่าง

2. ระดับอำเภอ ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยการสุ่ม จังหวัดละ 2 อำเภอ กลุ่มตัวอย่างรวม 6 อำเภอ ได้แก่อำเภอเมือง อำเภอสิชลในจังหวัด นครศรีธรรมราช อำเภอเมือง อำเภอเหนือคลอง ในจังหวัดกระบี่ และอำเภอบ้านนาสาร อำเภอกาญจนดิษฐ์ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. ระดับตำบล ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยการสุ่ม อำเภอละ 3 ตำบล กลุ่มตัวอย่างรวม 18 ตำบล

4. ระดับหมู่บ้าน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยการสุ่ม ตำบลละ 2 หมู่บ้าน เลือกหมู่บ้านที่ดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนและได้จดทะเบียน วิสาหกิจชุมชน 1 หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่ไม่จดทะเบียนดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอีก 1 หมู่บ้านเพื่อเปรียบเทียบกัน

5. ในแต่ละหมู่บ้าน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยสุ่ม กลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านละ 20 ครัวเรือน

ดังนั้นการเก็บข้อมูลเก็บใน 3 จังหวัด 6 อำเภอ 18 ตำบล 36 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 20 ครัวเรือน ข้อมูลที่จัดเก็บจากกลุ่มตัวอย่างจังหวัดละ 240 ครัวเรือน รวม 3 จังหวัด 720 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการบูรณาการการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และ การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้เครื่องมือจัดเก็บรวบรวมข้อมูลให้ เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะหลากหลาย

การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาหาข้อมูลที่ไม่สามารถวัดหรือหาได้จากวิธีการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือ (1) แบบสำรวจชุมชน (2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) (3) แบบสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และ (4) แบบบันทึกการสังเกตแบบเข้าร่วม (participant observation) กับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaires) และดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในรายละเอียดอื่น ๆ โดยการสำรวจ ในการจัดเก็บข้อมูลผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบและหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือแล้ว การจัดเก็บข้อมูลใช้นักศึกษาของมหาวิทยาลัย-ราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่ผ่านการเรียนวิชาการวิจัยเป็นผู้ช่วยนักวิจัย โดยทำการอบรมนักศึกษากลุ่มนี้ในเรื่องวิธีปฏิบัติในการจัดเก็บข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่กำหนดใน การวิจัย

ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณรวม 5 แบบ ดังนี้

1. แบบสำรวจ เป็นการสำรวจข้อมูลบริบทของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดละ 1 ชุด และบริบทของชุมชนหมู่บ้านละ 1 ชุด

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ประชากรเป้าหมายในพื้นที่หมู่บ้าน โดยสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) โดยคัดเลือกจากแกนนำของชุมชน ประเด็นการสัมภาษณ์ต้องการทราบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอดีตจนถึงปัจจุบันในช่วงเวลาพ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นช่วงที่มีนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของรัฐบาลโดยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างหมู่บ้านที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน กับหมู่บ้านที่ไม่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน สัมภาษณ์แบบเจาะลึกจาก 3 จังหวัด ใน 36 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 3 ราย รวมบุคคลที่สัมภาษณ์ 108 ราย

3. แบบการสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นแนวทางในการสนทนาของกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การจัดกลุ่มสนทนาเพื่อหาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในชุมชนแบบ Mini Group (Greenbaum, 2002, p. 2) ใน 3 จังหวัด ตำบลละ 1 กลุ่ม รวม 18 กลุ่ม

4. แบบบันทึกการสังเกตแบบเข้าร่วม (participant observation) เป็นการบันทึกข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในชุมชนเปรียบเทียบระหว่างชุมชนที่มีการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน กับชุมชนที่ไม่มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบกับการถ่ายภาพ ฯลฯ

5. แบบสอบถาม (questionnaires) เป็นแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในครัวเรือนและชุมชน กับกลุ่มตัวอย่างใน 3 จังหวัด จังหวัดละ 2 อำเภอ อำเภอละ 3 ตำบล ตำบลละ 2 หมู่บ้าน โดยแยกเป็นหมู่บ้านที่ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และหมู่บ้านที่ไม่มีการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน จัดเก็บข้อมูลหมู่บ้านละ 20 ราย รวมจัดเก็บทั้งสิ้น 720 ราย

การสร้างแบบสอบถาม

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือที่ประกอบด้วย แบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้าง การพัฒนา และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เริ่มจากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยตั้งคำถามให้ครอบคลุมตัวตัวแปรที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการและแบบประเมินค่า ในลักษณะเปิดกว้างทั้งในส่วนของการเปิดและคำอธิบายเพิ่มเติมจากคำถามปิด โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะของครัวเรือน เป็นข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนชุมชน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด 2 ข้อ และคำถามแบบเลือกตอบ (checklist) 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบวัดทัศนคติของคนในชุมชนต่อวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามความคิดเห็นของคนในครัวเรือนต่อวิสาหกิจชุมชน ใช้รูปแบบคำถามในการเน้นพฤติกรรมหลัก (Behaviorally Anchored Rating Scales--BARS) ของคนในชุมชนที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน เป็นมาตรวัดแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวน 16 ข้อ ข้อความมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เรียงลำดับข้อความแบบสุ่ม ข้อความเชิงบวกได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 6, 9, 11, 12, 13, 15 และข้อ 16 ข้อความเชิงลบได้แก่ข้อที่ 4, 5, 7, 8, 10, และข้อ 14

เกณฑ์การให้คะแนน จำแนกให้คะแนนดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่แน่ใจ	3	3
เห็นด้วย	4	2
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1

ส่วนที่ 3 เป็นความคิดเห็นต่อผลของวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามแบบมาตร
ประมาณค่า (rating scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วย

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ระดับไม่แน่ใจ

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ระดับเห็นด้วย

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิด และข้อคำถาม โดยตัวแปรที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม โดยสรุปจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดเป็นตัวแปรที่ศึกษา 5 ตัวแปรหลัก และจำแนกเป็น 14 ปัจจัยย่อย รวมคำถามทั้งหมด 115 ข้อ ดังนี้

1. ปัจจัยความสัมพันธ์ของชุมชน แบ่งเป็น 3 ปัจจัยย่อย
 - 1.1 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน จำนวน 12 ข้อ
 - 1.2 การเมืองในชุมชน จำนวน 8 ข้อ
 - 1.3 บทบาทของผู้นำในชุมชน จำนวน 9 ข้อ
 - 1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน จำนวน 8 ข้อ
2. ปัจจัยวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 2 ปัจจัยย่อย
 - 2.1 เทคโนโลยีใหม่ที่เข้ามาในชุมชน จำนวน 10 ข้อ
 - 2.2 การผลิตสิ่งใหม่ขึ้นในชุมชน จำนวน 8 ข้อ
3. ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ แบ่งเป็น 2 ปัจจัยย่อย

- 3.1 การมีงานทำของคนในชุมชน จำนวน 7 ข้อ
- 3.2 การเปลี่ยนแปลงรายได้ของคนในชุมชน จำนวน 7 ข้อ
- 4. ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม แบ่งเป็น 2 ปัจจัยย่อย
 - 4.1 พื้นฐานทางวัฒนธรรม จำนวน 7 ข้อ
 - 4.2 การมีวิถีชีวิตใหม่ จำนวน 7 ข้อ
- 5. ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน แบ่งเป็น 4 ปัจจัยย่อย
 - 5.1 การติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอก จำนวน 7 ข้อ
 - 5.2 การย้ายถิ่น จำนวน 7 ข้อ
 - 5.3 ความขัดแย้งในชุมชน จำนวน 7 ข้อ
 - 5.4 คุณภาพชีวิตของคน จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เป็นคำถามแบบปลายเปิดที่ถามความคิดเห็นของคนในครัวเรือนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

การสร้างคำถาม ในการสร้างข้อคำถามได้ดำเนินการดังนี้ คือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของคนในครัวเรือนต่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา คือระหว่าง พ.ศ. 2544-2549
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา ความชัดเจนถูกต้องของข้อความ และนำไปแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่านพิจารณา โดยที่ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย 1 ท่าน และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินผล 3 ท่าน ให้พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

5. ทดสอบหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (validity) จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Consistency--IOC) พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ความครอบคลุมของข้อความในแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความชัดเจน และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือนิยามเชิงปฏิบัติการในแต่ละคุณลักษณะที่ต้องการวัด การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน ท่านละ 1 ฉบับ ตรวจสอบข้อความและข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยกำหนดการให้คะแนนดังนี้

หมายถึง ข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องเหมาะสมในการใช้วัดตัวแปรนั้น

หมายถึง ข้อคำถามนั้นไม่สามารถสรุปได้ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมในการใช้วัดตัวแปรนั้น

1 หมายถึง ข้อความนั้นไม่มีความเหมาะสมในการใช้วัดตัวแปรนั้น แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency--IOC) โดยการพิจารณาค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้น ๆ ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปวัดได้จริง และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

6. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (try-out) กับครัวเรือนในพื้นที่ 3 จังหวัดที่ได้จากการสุ่มเลือกคือ จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ไม่ใช่ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดละ 15 ชุด รวม 45 ชุด นำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามทัศนคติของคนในชุมชนต่อวิสาหกิจ และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อผลของวิสาหกิจชุมชน มีค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.917 และ 0.904 ตามลำดับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบมา

ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เหมาะสมแล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. คัดเลือกนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่ผ่านการเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาแล้ว และเป็นคนในจังหวัดพื้นที่ที่ได้รับการสุ่มเลือก เป็นผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามในวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 72 คน จัดการอบรมทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจข้อมูลของชุมชน และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
 2. จัดแบ่งนักศึกษาให้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลหมู่บ้านละ 2 คน
 3. ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลเองในพื้นที่ โดยการประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ หรือคนในพื้นที่ที่รู้จักคุ้นเคย เพื่อเป็นผู้ที่นำผู้วิจัยไปแนะนำตัว และประสานงานกับผู้นำในพื้นที่ที่เก็บข้อมูล
 4. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบเข้าร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก
 5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และจากการวิจัยเชิงคุณภาพ นำมาตรวจสอบทำการวิเคราะห์ และสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัย
- สำหรับการจัดเก็บข้อมูล มีวิธีการดำเนินการในการจัดเก็บ ดังนี้

การจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stages sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มเลือกดังนี้

ตาราง 1

ทะเบียนรายชื่อพื้นที่เป้าหมายจากการสุ่มเลือกเพื่อการวิจัย

ชื่อจังหวัด	ชื่ออำเภอ	ชื่อตำบล	หมู่ที่	จำนวนตัวอย่าง (คน)
นครศรีธรรมราช	เมือง	1. ท่าไร่	3 และ 6	40
		2. ท่าเรือ	16 และ 7	40
		3. โพธิ์เสด็จ	1 และ 5	40
	ลิขล	1. หุ่นไส	6 และ 2	40
		2. หนอง	5 และ 1	40
		3. สี่ขีด	1 และ 4	40
กระบี่	เมือง	1. คลอง	1 และ 4	40
		ประสงค์	5 และ 6	40
		2. ทับปริก	1 และ 3	40
	เหนือคลอง	3. เขาคราม	1 และ 3	40
		1. ห้วยยูง	7 และ 5	40
		2. เกาะศรีบอยา	1 และ 3	40
สุราษฎร์ธานี	บ้านนาสาร	3. ปกาสัย	2 และ 6	40
		1. ควนสุบรรณ	2 และ 1	40
		2. คลองปราบ	3 และ 4	40
	กาญจนดิษฐ์	3. ควนศรี	3 และ 2	40
		1. ตะเคียนทอง	7 และ 2	40
		2. ท่าอุแท	8 และ 1	40
		3. กะแคะ	7 และ 2	40
	รวม			720

การจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ในเชิงลึกด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิธีการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. ระดับจังหวัด

ใช้แบบสำรวจข้อมูลระดับจังหวัด จังหวัดละ 1 ชุด รวม 3 ชุด

2. ระดับตำบล

ใช้แบบสนทนากลุ่มตำบลละ 1 กลุ่ม ใน 3 จังหวัด รวม 18 กลุ่ม

3. ระดับหมู่บ้าน

แบบสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้านละ 1 ชุด ใน 3 จังหวัด รวม 36 ชุด

แบบบันทึกการสังเกตแบบเข้าร่วมใน 36 หมู่บ้าน

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชาชนในหมู่บ้าน 36 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 3 คน

รวมต้องสัมภาษณ์ 108 ราย สรุปรายละเอียดตามตาราง 2 และ ตาราง 3

ตาราง 2

วิธีการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิธีการ	กลุ่มตัวอย่าง	รวมจำนวน
การสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview)	จากคนในหมู่บ้านที่เป็นผู้ให้ ข้อมูลหลัก (key informants)	36 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 3 ราย รวมสัมภาษณ์ 108 ราย
การสนทนากลุ่ม (focus group discussion)	สนทนากลุ่มใน 3 จังหวัด ตำบลละ 1 กลุ่ม กลุ่มละ 4-6 ราย	สนทนากับคนใน 3 จังหวัด จังหวัดละ 6 กลุ่ม รวมกลุ่ม สนทนา 18 กลุ่ม

ตาราง 3

การจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ระดับ	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง	รวมจำนวน
จังหวัด	แบบสำรวจระดับจังหวัด	จังหวัดละ 1 ชุด	3 ชุด
อำเภอ	แบบสำรวจระดับอำเภอ	อำเภอละ 1 ชุด	6 ชุด
ตำบล	แบบสนทนากลุ่ม	ตำบลละ 1 กลุ่ม	18 กลุ่ม
หมู่บ้าน	1. แบบสำรวจระดับหมู่บ้าน	หมู่บ้านละ 1 ชุด	36 ชุด
	2. แบบบันทึกการสังเกต		
	แบบมีส่วนร่วม	หมู่บ้านละ 1 ชุด	ชุด
	3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	หมู่บ้านละ 3 ราย	1108 ราย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่เก็บได้มาทั้งหมดนำมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์นำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) อัตราส่วนร้อย (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าต่ำสุด (minimum) อธิบายถึงรายละเอียดของข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ สภาพทั่วไปของชุมชนที่จัดเก็บจากแบบสอบถาม ตลอดจนคุณสมบัติทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

สำหรับสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานใช้ t test และ F test เพื่อวิเคราะห์แสดงความแตกต่างระหว่างตัวแปรสภาพทางสังคมและครัวเรือนเพื่อให้เห็นผลกระทบของ วิสาหกิจชุมชนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression method) แบบ Enter เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชุมชน

การแปลผลข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อวิสาหกิจชุมชน การแบ่งระดับคะแนนหรือนำหนักคะแนนใช้วิธี Arbitrary Weighting Method ตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยกำหนดคะแนนและหลักเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ, 2546, หน้า 30-32; พิสนุ พงศ์ศรี, 2549, หน้า 25)

ช่วงคะแนนเฉลี่ย ความหมาย

1.00-1.80 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.81-2.60 ไม่เห็นด้วย

2.61-3.40 ไม่แน่ใจ

3.41-4.20 เห็นด้วย

4.21-5.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อวิสาหกิจชุมชน กำหนดคะแนนและหลักเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย ความหมาย

1.00-1.80 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.81-2.60 ไม่เห็นด้วย

2.61-3.40 ไม่แน่ใจ

3.41-4.20 เห็นด้วย

4.21-5.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้มาจากการการสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และจากการสังเกตแบบเข้าร่วม (participant observation) นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เรียบเรียงเป็นเรื่องราวถึงขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของภาคใต้ตอนบนที่เป็นผลกระทบจากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยการเปรียบเทียบให้เห็นการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ในชุมชนที่มีวิสาหกิจชุมชนกับชุมชนที่ไม่มีวิสาหกิจชุมชน ในภาคใต้ตอนบนของไทย

การนำเสนอข้อมูล

ในการนำเสนอข้อมูลเป็นการบูรณาการข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำเสนอในบทที่ 4 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิสาหกิจชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในภาคใต้ตอนบน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หาความสัมพันธ์ของตัวแปร ตลอดจนทดสอบสมมติฐานการวิจัย วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเปรียบเทียบชัดเจนระหว่างชุมชนที่ไม่มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กับชุมชนที่มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน บทที่ 5 เป็นบทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ สรุปให้เห็นผลการวิจัยที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไรอภิปรายผลว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของใคร ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้ผลการวิจัย โดยมีข้อเสนอแนะต่อชุมชน ข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมกิจกรรมในชุมชน ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป